

ÖVEGES JÓZSEF NYOMDOKAIN

A XX. Ifjú Fizikusok Találkozója Péren

Nagy hiányt, elmaradást próbálunk pótolni ezzel az összefoglaló tudósítással. 2018 áprilisában a fizikát, kísérleteket szerető Győr-Moson-Sopron megyei általános iskolai tanulók – tanáraik kíséretében – már huszadik alkalommal gyűltek össze, mégis ez az első, hogy a *Fizikai Szemlében* hírt adunk róla.

1997-ben a Péri Általános Iskola akkori igazgatónője, *Takács Mária*, kollégáival egyetértve, úgy döntött, hogy *Öveges Józsefről* nevezik el az iskolát. A „legnépszerűbb fizikatanár” önéletrajzából tudjuk, hogy édesapja, *Öveges József* (1871–1910) 1901-ben Pérere került tanítónak. Ő maga 1901 és 1906 között a mai iskola elődjében tanult, a mezőn libapásztorkodott. Az ősei közül is többen éltek ezen a vidéken, a péri temetőben találhatunk *Üveges* felíratú sírkövet.

A névadó tiszteletére 1997. május 17-én, az avató ünnepségen Öveges-rokonok és jeles közéleti személyiségek jelenlétében márványtáblát lepleztek le az iskola aulává szélesedő folyosójának falán.

1999 tavaszán kezdődött a tiszteletadás aktív formája: fizikavetélkedőre, Öveges-típusú kísérletek bemutatására hívták a megye általános iskoláit. Az azóta is megtartott szertartásrend a következő. Az üdvözlések kis köszöntő műsor keretében hangzanak el. Az iskolai énekkar – amelynek tehetséges, lelkes vezetője *Németh Ildikó* tanárnő – többszólamú műveket ad elő, és szóló énekek, főként népdalok, hangszeres számok, versek – több esetben a tanulók saját költeményei – hangzanak el. Öröm hallani, hogy a művek többnyire az iskola, a falu, a haza szeretetéről szólnak.

Egy kísérlet bemutatásával kezdődik a szakmai rész. Ezt eleinte a főszervező, a Mikola- és Rutherford-díjas fizikatanár, *Szelecz László*, az iskola jelenlegi igazgatója mutatta be, az utóbbi éveken azonban mindig egy-egy vállalkozó kollégáját kéri fel e feladatra.

A versenyzőknek írásban kell értelmezniük a látottakat, a válaszokat rangsorolják.

Ezután következik a 20-25 tanuló saját építésű kísérleteinek bemutatása, amelyet szakmai zsűri értékeli, rangsorol. Rendkívül változatos és általában jól felépített, a jelenségek tényleges megértésén alapuló előadásokat hallhattunk. A szemléltetés sokszor Öveges-típusú, azaz hatalmas rajzok kerülnek a táblára, de gyakran használnak projektort is. Az eddig látott csaknem ötszáz – természetesen nem mind különböző – kísérletből nagyon nehéz néhányat kiemelni. Volt, amikor az egykori tv-adások hangulatát akarták visszaadni: Övegesnek öltözve idézték fel a *Legkedvesebb kísérleteim* egy-egy emlékezetes epizódját, Heki kutya kiugrott az óljából, és úrrakétként száguldott a ruhacsipeszből kilőtt golyó.

Guericke négyszázegyedik születési évfordulóján rendezett, 2003. évi szombathelyi nagy, 16 lovas magdeburgi-félgömbös kísérletbemutató és a kiállítás megtekintése után évekig láthattunk szép vákuumos

kísérleteket: lőttek vákuumpuskával, és – a *Fizikai Szemlében* megjelent egyik cikk alapján – a mai napig is készítenek kis légszivattyút.

Sokszor szippantottak főtt tojást a lombikba és ropantották össze az üdítő pillé- vagy fémpalackot. Volt, aki ügyesen hangolt vizespoharakon *Weiner Leó Rókatáncának* dallamát játszotta el, és változó magasságú hangot adott a megpörgetett gumicső.

Első alkalommal 2009-ben rendezték meg az *Ifjú Fizikusok Találkozóját* – *Tóthné Váli Gabriella* és *Csorvás Gáborné* szervezésében – azzal a céllal, hogy a fizikát kevésbé szerető gyerekekhez is közelebb hozza a természettudományokat, és sikerélményt nyújtson. Ez egy csapatverseny, ahol a háromfős csapat általános műveltségéről, logikus gondolkodásáról, fizikai ismereteiről játékos formában számol be. Ez a találkozó még ügyességi feladatokkal is kiegészül. Egy-egy találkozón általában 10-12 csapat vett részt.

A szálak a szombathelyi Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola Fizika Tanszékére nyúlnak vissza. A kisiskolások tanárainak mintegy hetven százaléka nappali vagy levelező tagozaton ott szerzett fizikatanári diplomát. *Kovács László*, *Almási István*, *Haramia László*, *Molnár László*, *Boncz Ildikó* irányításával ott szívták magukba az Öveges-szellemű, *Játékos, gondolkodtató fizikatanítás* szeretetét, titkait. Hiszen volt az intézményben az imént dőlt betűkkel írt címmel országos szimpózium, ahol az ország összes tanárképző főiskola fizikatanszékének oktatói tanácskoztak, a tanárjelöltek pedig kísérleteket mutatattak be. Az *Országos Öveges-délután* (mert ugye volt minden évben helyi is) díszvendégei Öveges budapesti iskolája (Mikszáth Kálmán téri) Piarista gimnázium tanulói voltak. Ők bizony – nem szégyen bevallani – szebb bemutatót tartottak több tanárjelöltnél.

Felsoroljuk azon iskolákat, amelyek a házigazdák mellett az elmúlt 20 alkalommal legtöbbször küldtek diákokat a péri találkozóra: Szent Márton Általános Iskola, Halászi; Kisfaludy Károly Általános Iskola, Tét; Nádorvárosi Ének-zenei Általános Iskola, Győr; Mik-

rotárségi ÁMK, Beled; Szabadhegyi Közoktatási Központ, Győr; Pannonhalmi Radnóti Miklós Általános Iskola, Pannonhalma; Fiáth János ÁMK, Töltéstava; Vörösmarty Mihály Általános Iskola, Kisbajcs; Nádorvárosi Közoktatási Központ, Győr; Tulipános Általános Iskola, Győr.

Az összes felkészítő fizikatanár nevét nem írhatjuk ide, azonban néhányat – akikkel a legtöbbször találkozhattunk az Ifjú Fizikusok / Fifikusok Találkozóján – kiemelünk: *Völcsei Márta, Kováts Zsuzsanna, Kovacsics Berta, Sárközi Erika, Wöller Lászlóné, Boglári Éva, Szabó Miklós, Szelec László, Korodi Tiborné, Nagyné Békefi Gabriella, Ágoston Tünde.*

Ők nem azok a „sztár tanárok”, ahogy minap olvashattuk az Öveges névvel fémjelzett országos rendezvény szereplőiről. Nem, ők a szó eredeti, nemes értelmében vett falusi tanítók, olyanok, mint amilyen az idős Öveges József volt. Menniük kell órát tartani az egyik faluból a másikba, részben a szegényítően alacsony fizika óraszám, részben a tanárhiány miatt. Menniük kell, és tanítani kell, a zömében közepes képességű és szorgalmú, néha pedig fogyatékos gyerekeket is.

Szelec László tanár úr figyelme mindenre kiterjed, és kollégái mindenben segítik őt. A gondos házigazda szeretetével ügyelnek arra, hogy már reggel üdítő és ropogtatnivaló fogadja az érkezőket, majd igazán finom és bőséges az ebéd. Minden résztvevő emléklapot kap, amelyet az iskola nevelői készítenek. A verseny helyezetteit – egyéni és csapat – díszes trófeákkal, értékes, hasznos könyvekkel jutalmazzák. Évről évre más-más emléktárgyat is vihetnek haza a tanulók: az iskola címerével díszített hűtőmágnestől kezdve, a nyakba akasztható vagy kitűzhető Öveges-jelvényen át a gravírozott golyós tollig.

Majdnem minden évben volt valami különleges kísérő esemény is. A zsűri tagjait sétarepülésre vitték a péri repülőtérről, bekeretezték, és Öveges-portréval bővítették a márványtáblát, iskolazászlót avattak, az iskola belső udvari falán „felszentelték” a Molnár László által tervezett napórát és a nagy udvaron az Öveges-pavilont. Most, a XX. találkozón a Pannonhalmi Bencés Főapát-ság meglátogatása nyújtott felejthetetlen élményt!

Minden évben van kiadványfüzet – *Ibász Zsófia* tanárnő munkája –, amely az igazgatói köszöntő után felsorolja a vetélkedő diákok, iskoláik és felkészítő tanáraik nevét. A kis füzetben mindig találhatunk egy rövid tanulmányt is, valamelyik, az éppen évfordulós fizikusról. Róla ebéd után Kovács László – aki kezdetől fogva a verseny fővédnöke és a zsűri elnöke – tart előadást. Ezt követik a kitűnő tankönyvíró és kiemelkedően jó kísérletező Molnár László kísérletei és lenyűgöző magyarázatai. Annyira gazdag és azonosan magas színvonalú volt mindegyik, hogy nem tudunk kiemelni egyet sem.

Az utóbbi években a zsűri munkájába és a látványos kísérletek bemutatásába bekapcsolódott a mosonmagyaróvári *Futura* tudományos játszóház munkatársa, vezető demonstrátora, az Eötvös Loránd Fizikai Társulat Győr-Moson-Sopron megyei titkára, *Mészáros Péter*.

Ezzel válik a rendezvény a fizika ünnepén túl tanári továbbképzéssé is.

Nehéz dolga van a zsűrinek: valamennyi szereplő elismerést érdemel, hogy kiáll, előad, kísérletezik. Nehéz kiválasztani a legjobbkat. Ezért van mindig rengeteg tárgyjutalom, különdíj.

Több éven át volt a zsűri tagja a fizika szaktanácsadó, *Fülöp Viktorné*, Rózsika. Halála után, tiszteletére díjat alapított az iskola, amelyet özvegye ítél oda, és adja át az általa legjobbnak tartott bemutató jutalmazására.

Volt év, amikor egykori győztes diák, ma már felnőtt szakember is bekapcsolódott a bírálati munkába.

Támogatók nélkül nem lehet versenyt szervezni. Pér község, annak Önkormányzata magáénak vallja a rendezvényt, és minden évben jelentős mértékben nyújt támogatást. Mindig eljön *Herold Ádám* polgármester, ő nyitja meg a találkozót, és a rendezőknek ő adja át a jubileumi jutalmakat. 2017-ben a névadó és emléktáblavonatkozó beszéd elmondásának 20. évfordulóján oklevelet és díszes emléktárgyat kapott Kovács László.

2018-ban Pér község önkormányzata „Az oktató-nevelő munka területén elért kiemelkedő eredmények elismeréseként” *Kovács László-díjat* alapított. Az ezzel járó díszoklevelet és emléklapok első ízben Takács Mária, az iskola nyugalmazott igazgatója vehette át.

A támogatók közt található a Győri Tankerületi Központ, képviselőjük minden alkalommal jelen van.

A legutóbbi, XX. találkozó azért is jelentős volt, mert immár másodszor Pér adott otthont az Öveges-iskolák találkozójának. Az iskolák – Zalaegerszegi Öveges József Általános Iskola, Zalaegerszeg; Veszprémi SZC Öveges József Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma, Balatonfűzfő; Pákai Öveges József Általános Iskola, Páka; Szákszendi Öveges József Általános Iskola, Szákszend; BGSZC Öveges József Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája, Budapest; Péri Öveges József Általános Iskola, Pér – egy-egy prezentációval mutatkoztak be, amit a kivétel nélkül mindenki láthatott. Ezt követték a tanulók kísérletei.

A résztvevők fáradtan, de nagy élményekben gazdagodva térnek haza minden évben Pérről. Nagy köszönet a périeknek!

Krammer Melinda
igazgatóhelyettes